

אלו אילן

תערוכות בתל-אביב / הארץ / 24.9.61 / תע' יחיד / גלריה "יהודית" / תל-אביב

תערוכת היחיד הראשונה המוצגת בגלריה "יהודית" היא משל פסל צעיר, אלי אילן, שזו לו תערוכת הייצוג הראשונה בארץ. מופיעים בתערוכה כ־15 עבודות בחומרים שונים - עץ, עופרת, שיש, אבן. עבודותיו של אלי אילן אינן אחידות, לא מבחינת הרמה ולא מבחינת הסגנון. אפשר להכיר לפחות שלושה סגנונות, שלא תמיד מהווים התפתחות אורגנית עקיבה. סגנון ראשון, וכנראה המוקדם ביותר מבחינה כרונולוגית, הוא סגנון פיגורטיבי-אקספרסיוניסטי בו משתמש הפסל לעיתים בצורה כפי שהיא מופיעה בטבע, עם מעט "שיפורים", כב"ראש אשה", ולעיתים הוא משתמש בטקסטורה של החומר הטבעי, כמו ב"קבצן". מבחינה צורנית לקויות העבודות בסגנון האקספרסיוניסטי יותר מכל שאר המוצגים. האקספרסיוניות של הפסל "ראש אשה" נובעת לא מהצורה המופיעה כאמור כמעט בצורתה הטבעית, אלא מהאנקדוטה האסוציאטיבית בלבד - דהיינו, בדרך הביטוי הספרותית ללא גיבוי צורני והזה. גישה שנייה אפשר למצוא בפסל השיש "דמות כורעת ברך", בו נלקח המוטיב הצורני מפסלי האבות של האפריקנים הפרימיטיביים, והוא נשאר דר-מימדי בלי המיידיות של אבותיו השחורים.

גם הסגנון האקספרסיוניסטי וגם הפרימיטיביסטי שייכים כנראה לתקופה מוקדמת יותר של אלי אילן. עבודותיו המאוחרות יותר, מפתחות גישה משכנעת הרבה יותר ושלמה יותר מבחינה צורנית. למרות השפעה של פסלים כבוצ'יוני ומור, מתחיל להופיע בעבודות המאוחרות של אילן סגנון אישי יותר, הבא לכלל ביטוי במתח הנפחים וקישורם ההגיוני בנפח הפנימי. קישור הנפח הפנימי בנפח החיצוני נפתר ע"י הכנסת הנפח החיצוני, "החופף", לתוך גוף הפסל ע"י יצירת מנהרות המאפשרות הערכה ויזואלית של הנפח המעובד. כידוע, משתמש גם הנרי מור בתפעול נפח דומה, אלא שאלי אילן יוצא ממשטחים מפותלים יותר, הנובעים ביטודם מחלוקה קוביסטית של הנפח. כהתפתחות הגיונית ועקבית לגישה פיסול זו, המבוססת על מתח נפחים חיצוניים ופנימיים, מופיעות גם שתי העבודות הנקראות בשם "מבנה מתח", בהן מנסה אילן לקשר גופים המתפתחים בחלל על יסוד יחסי מתח קווי. שתי עבודות אחרונות אלה עדיין אינן מעובדות כראוי מבחינת הדיוק בהתפתחות הנפח של כל גוף בנפרד ודורשות הקפדה רבה יותר, עם היותן מבטיחות תוצאות מעניינות. פגמים רבים מהפסלים הם הכנים שעליהם הם מוצבים. כנים אלה אינם מאפשרים במקרים רבים לפסל להגיע לחיים עצמאיים, ומסיטים את תשומת הלב מהפסל עצמו ליחידה "פסל-כן", המהווה בחברה יחידה צורנית שונה לגמרי.